

Eikenprocessierupsen

een jaarlijks terugkerend probleem

De eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*) is in 2014 erg vroeg waargenomen; de rupsen zijn al op 30 maart uitgekomen en rond 6 mei werden al rupsen in het vierde larvestadium gesignaleerd. Door het warme voorjaar is de periode van overlast dit jaar eerder begonnen dan voorgaande jaren. Deze rups heeft inmiddels heel Nederland gekoloniseerd. Dat betekent dat een groot deel van de bevolking risico loopt om in contact te komen met de irriterende brandharen. Niet alleen mensen zijn hiervoor gevoelig, maar ook huis- en landbouwdieren.

Brandharen

In het eerste en tweede larvestadium hebben de rupsen nog geen brandharen en zijn ze niet gevaarlijk. Pas in het derde larvestadium beginnen de brandharen zich te ontwikkelen. Als de rupsen in het vierde stadium zijn gekomen, is blootstelling aan de brandharen gevaarlijk voor mens en dier. Onderschat de hoeveelheid brandharen van een eikenprocessierups niet! Dat zijn er gemiddeld 700.000 per rups. De brandharen hebben weerhaken waarmee ze zich in de huid van mens en dier verankeren en ze bevatten een lichaamsvreemd eiwit: *Thaumetopoeine*. Als het eiwit in de huid, ogen of longen terechtkomt, kunnen mensen hier allergisch op reageren. Het verschilt per persoon hoe ernstig de reactie is.

Overlast

Wanneer het de eerste keer is dat iemand in contact komt met de brandharen, zal pas na ongeveer acht uur overlast worden ervaren. Meestal associëren mensen de

Huiduitslag met bultjes door brandharen

Tekst en foto's:

Silvia Hellingman,
Hellingman Biocontrole
Onderzoek en Advies BV

jeuk niet met de eikenprocessierups omdat de klachten niet direct optreden. Als de haren in de ogen terecht komen, zijn de klachten al binnen een uur voelbaar. De meeste klachten betreffen hevige jeuk met bultjes (branderig en pijnlijk), gevolgd door klachten aan de ogen (zwellend, roodheid en jeuk) en luchtwegen. Reacties van de luchtwegen kunnen variëren: bij sommigen lijken deze op hooikoortsachtige klachten, bij anderen treden slikstoornissen en kortademigheid op. Er zijn ook andere reacties bekend, zoals koorts, duizeligheid en braken.

Als mensen vaak in contact komen met de brandharen van de eikenprocessierups zal de gevoeligheid toenemen. In Nederland zijn gevallen bekend van mensen die al jaren niet meer in de buurt van een eikenboom met processierupsen kunnen verblijven vanwege de ontstane overgevoeligheid.

1. Als u werkzaam bent geweest in de buurt van eikenbomen en later opeens last krijgt van heftige jeuk, benauwdheid, pijnlijke ogen of neusverkoudheid dan is het raadzaam te achterhalen of u in contact bent geweest met brandharen van de eikenprocessierups. Is dat het geval, informeer dan de eigenaar van de bomen zodat deze maatregelen kan nemen.
2. Als u brandharen in de ogen krijgt dan gaan deze er niet spontaan uit. Hiervoor moet u naar een arts gaan, anders bestaat er een risico van blijvende oogschade.
3. Als u andere klachten krijgt die niet snel overgaan en u denkt te weten dat het van de eikenprocessierups komt, is het raadzaam een arts in te schakelen.

Let ook op:

- Niet alleen een actief nest van de eikenprocessierups kan klachten veroorzaken. Ook de brandharen van nesten die niet verwijderd zijn, kunnen zes jaar lang nog klachten veroorzaken!
- Brandharen kunnen ook in auto's verwaaien, vooral in besmette gebieden of op snelwegen in de buurt van besmette eikenbomen. Het is raadzaam altijd een bril te dragen als u activiteiten verricht in de buurt van nesten. Houd ten minste 15 meter afstand van het nest en ga uit de wind staan als het waait.
- Meer informatie kunt u vinden op de website van het Kenniscentrum Eikenprocessierups in Wageningen: www.eikenprocessierups.info

Eikenprocessierupsen in het vierde larvenstadium

Casus

Motmuggen overlast in een ziekenhuis

Tekst: John Noort, KAD

Een ziekenhuis dat al enkele jaren op diverse afdelingen verspreid door het gehele gebouw last had van motmuggen (*Psychodidae*) schakelde het KAD in voor onderzoek en advies.

Bevindingen

- De riolering, ontluichtings- en beluchtingskanalen zijn steekproefsgewijs onderzocht met behulp van een inspectiecamera. In een groot deel zijn levende motmuggen en larven waargenomen. Aan de binnenkant van de riolering is afzetting van organisch materiaal zichtbaar. Hierin ontwikkelden de larven zich.
- Op enkele plaatsen zijn dode motmuggen waargenomen, soms in grote aantallen, wat aangeeft dat er in deze omgeving een bron aanwezig is of was.
- Door het gehele gebouw zijn in afsluiters van de riolering en het ontluichtings- en beluchtingsstelsel motmuggen waargenomen.
- In diverse ruimten en schachten zijn (gedeeltelijk) droogstaande condensopvangbakken, open leidingen en droogstaande sifons aangetroffen.

Hierdoor kunnen motmuggen vanuit het rioolstelsel naar buiten komen.

- In de bezinkputten buiten zijn veel motmuggen, larven en ophoping van organisch materiaal aangetroffen. De uitlopen zijn niet voorzien van terugslagkleppen waardoor motmuggen vanuit deze putten de riolering in kunnen komen.

Aanbevelingen

De ontwikkeling van motmuggen vindt zo goed als zeker plaats in de riolering en verspreidt zich vanuit dit stelsel door de gehele ringleiding. Het is wettelijk niet toegestaan om biociden in het rioleringsstelsel toe te passen en daarnaast lost dit het probleem niet op. De oplossing ligt in:

- Minimaliseren van ontwikkelingsmogelijkheden van de larven door het reinigen van rioleringen en afwateringstelsels. Hiervoor moet een gespecialiseerd bedrijf worden benaderd.

- Voorkomen dat de aanwezige motmuggen vanuit het rioolstelsel op de afdelingen kunnen komen door open condensopvangbakken af te dekken met gaas met een maximale maaswijdte van 0,75 mm, watersloten niet droog te laten staan en open leidingen zo snel mogelijk af te dichten. Tevens terugslagkleppen op de bezinkputten plaatsen.
- Wanneer motmuggen toch op de afdelingen terecht komen, kan in het uiterste geval een insecticide met een residuele nawerking worden gebruikt. Dit moet door een deskundige plaagdierbeheerser worden uitgevoerd. Insecticiden mogen niet preventief worden toegepast. Een andere optie is het plaatsen van een goede vliegenlamp of het wegvangen met een stofzuiger. Dit blijft, net als het gebruik van insecticiden, symptoombestrijding en haalt de bron van de overlast niet weg.
- Dode motmuggen verwijderen zodat een nieuwe besmetting meteen zichtbaar is.